

Biskup Mijo Škvorc (1919–1989)

Uz dvadesetu obljetnicu smrti

*Marijan Steiner**

U Križevcima je 3. listopada 2009. održan znanstveni skup »Život i djelovanje biskupa Mije Škvorca« (povod: dvadeset godina od njegove smrti). Kroz sedamnaest referata prikazan je ovaj izuzetan lik naše Crkve 20. stoljeća. Riječ je o čovjeku koji je u olovnim vremenima komunističke vladavine bio zvijezda našega podneblja. Svojim znanjem, duhovnošću, optimizmom i vizionarstvom donosio je ohrabrenje našim vjernicima, napose intelektualcima.

Isusovac o. Škvorc bio je bogata duša, o čemu svjedoče njegovi brojni spisi i mnogi suvremenici koji su ga poznavali kroz izgovorenu riječ kao propovjednika, predavača, konferansijera. O. Josip Ćurić SJ za njega reče: »Tko je čuo samo jednu njegovu propovijed, mogao je i morao uvidjeti da pred sobom ima čovjeka Božjeg, puna izvanrednih talenata — kako naravnih, tako i nadnaravnih. Kod svakog nastupa o. Mije očitovala se neobičnom snagom njegova duša: duša djeteta koja se zanima za sve dobro i lijepo, za sve što raste 'uvis', prema Nebu, prema Isusu; duša pjesnika, koji je sposoban čudesno blago svoga znanja i osjećanja pretočiti u skladan, neodoljiv, ponekad i gromovit govor; duša karizmatika koji je pročišćen milošću i stradanjem... U dodiru i razgovoru s o. Mijom osjećali smo kao da nas je 'okupao' valom evanđeoskog optimizma, valom životne radosti i nade u bolju, Božju budućnost. Taj karizmatički dah vedrine i poleta zrcali se također u njegovoj pisanoj riječi, napose u brojnim stihovima.« A o. Miljenko Belić SJ piše: »O. Mijo Škvorc nesumnjivo je bio intelektualac visokog dometa. Je li to bila njegova najznačajnija crta? Gotovo bih se usudio reći da je on uz to bio još više čovjek velika srca. I to je veliko srce vrlo intenzivno ljubilo Boga — Trojedinoga i Utjelovljenoga — ljubio je Presvetu Djevicu Bogorodicu, ljubio je Kristovu Crkvu, ljubio je hrvatski narod uvijek i svagdje. Ta četverostruka ljubav je bila žarka, etički uravnotežena, psihološki skladna, jaka kao vulkan.«

Na Filozofskom institutu Družbe Isusove u Zagrebu o. Škvorc je od 1950. do imenovanja biskupom (1970) predavao ove predmete: povijest filozofije, gnoseologiju, teodiceju, retoriku i homiletiku, sredstva društvenog priopćavanja, uvod u Kristov misterij. Već kao mladi svećenik postao je propovjednikom na misi za intelektualce u Bazilici Srca Isusova u 11 sati. Kasnije je u Palmotićevoj ulici držao i kateheze za studente, na koje je dolazilo više stotina slušatelja (preko 600!). Sve je više smetao komunističkim vlastima: uočili su kako propovijedima i konferencijama privlači mlade i akademski obrazovane ljude. U »Vjesniku« od 10. travnja 1952. čitamo: »Jezuita Mijo Škvorc održao je ovih dana u isusovačkoj crkvi u Zagrebu 'propovijedi' s pretenzijom da 'naučno' objasni opstojnost Božju i koješta drugo... Ne ćemo se zadržavati na svim provokacijama i aluzijama jezuita Škvorca.

* Prof. dr. sc. Marijan Steiner, Filozofski fakultet Družbe Isusove u Zagrebu. Adresa: Palmotićeve 33, 10000 Zagreb, Hrvatska. E-pošta: msteiner@ffdi.hr

Dovoljno je sjetiti se, da je on u svojoj 'propovijedi', među ostalim, sve u svijetu (a misleći prije svega na nas) podijelio na dvije struje: struju zla, zlobe, prevare, laži i materijalizma, te na struju Božjeg svjetla, istine i ljubavi...«

Zbog propovijedi bio je optužen i protiv njega se vodio sudski proces 1955. god. Nakon dva mjeseca istražnog zatvora osuđen je na dvije godine strogog zatvora. Kaznu je odslužio od 1956. do 1958. u Staroj Gradiški. Uznički život bio je težak: represija, naporni fizički radovi, voženje zemlje i šljunka iz Save... Vrativši se s robije nastavio je svoje svećeničke poslove. Postao je i članom raznih povjerenstava tadašnje biskupske konferencije: za nauk vjere, za laike, za one koji ne vjeruju.

O. Škvorc mnogo se bavio suvremenim ateizmom. Stoga je u ondašnjoj državi i bio najprikladnija crkvena osoba za dijalog s poznatim marksistom Brankom Bošnjakom. Njihovo čuveno raspravljanje dogodilo se na tribini »5 poslije 8« u Studentskom centru u Zagrebu god. 1967, a nazočilo mu je oko 2500 ljudi!

God. 1970. dobio je počasni doktorat Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, a te je godine imenovan i pomoćnim zagrebačkim biskupom. Obnašao je dužnosti generalnog vikara grada Zagreba, delegata za tisak, delegata za redovnice, predsjednika Odbora za »Caritas«, tajnika Odbora za međunarodni Marijanski i mariološki kongres 1971. Bio je u svim strukturama nadbiskupije i biskupske konferencije. Postao je i članom rimskog Povjerenstva za dijalog s nevjernicima.

Biskup Škvorc je revno obilazio župe i svuda zanosno propovijedao. Privlačili su ga novi duhovni pokreti u Crkvi, pa je promicao mali tečaj (kursiljo), fokolari-ne, pastoral obitelji, rad s mladima (List mladih »MI«), pobožnost Gospi... Češće je obilazio naše iseljenike u Europi, Americi i Australiji.

Kroz cijeli je život Škvorc mnogo čitao te izvrsno poznao domaću i svjetsku književnost. Od mnogih talenata koje je posjedovao treba istaknuti i njegov vlastiti spisateljski i pjesnički dar (sačuvano je oko tristo pjesama, od kojih je njih četrdesetak uglazbljeno i pjeva se u našim crkvama). Objavljivao je članke u brojnim časopisima. Njegovo golemo znanje iz filozofije, teologije, književnosti i povijesti dolazi do izražaja u pet opsežnih knjiga: 1) »Vjera i nevjera. Problem naših dana i misterij naših duša« (1982), 2) »Jeruzalem ili Antiohija? Isusova Crkva na svom gotovo dvotisućljetnom hodu...« (1988), 3) »Najvjernija odvjetnica naše Crkve, našeg naroda, naše obitelji, našeg srca« (1988), 4) »Isus — Spasitelj. Životni put i tajna osobe« (1998) i 5) »Molitva svake duše« (2006). Prva je knjiga duboko filozofsko-teološko promišljanje o vjeri i nevjeri. Druga je govor o raznim kulturnim i društvenim stvarnostima sa stajališta Crkve kroz cijelu njezinu povijest. Treća je spis o Mariji (svojevrсна mariologija). Četvrta i peta knjiga tiskane su nakon autorove smrti: »Isus — Spasitelj« je sveobuhvatni kristološki traktat, a »Molitva svake duše« rudnik duhovnoga blaga u kojem donosi razmišljanja i molitve raznih tipova ljudi. Djelo je nastajalo za vrijeme autorove robije. Sve su te knjige pisane bogatim rječnikom i sjajnim stilom, a za posljednju bih se usudio reći da je remek-djelo ne samo u duhovno-molitvenom nego i u književnom pogledu.

Životni put isusovca i biskupa Mije Škvorca započeo je u rodnom Ruševcu kraj Križevaca, nastavio se preko gimnazijskih dana u Travniku, a cijeli svoj radni vijek proveo je u Zagrebu: tu je, kao i u cijeloj domovini, ostavio svijetli i neizbrisivi trag duhovnog i intelektualnog velikana. »Bila mu je važna duhovna vertikala, evanđeoska svježina, etičnost i crkvenost! Poticao je na ideale i životno svjedočenje, kao vid suvremene evangelizacije svijeta i čovjeka!« (kanonik S. Kožul).